

Nr 109

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tull-taxan (1971: 920), m. m.; given Stockholms slott den 6 april 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att vissa oljor och fetter samt margarin skall beläggas med tull. Tullfrihet skall dock fortfarande gälla vid import från utvecklingsländerna. Importen av margarin från EFTA-länderna får också ske på nuvarande villkor i en omfattning som i huvudsak motsvarar vad som under senare år ägt rum. Vidare föreslås, att Kungl. Maj:t får fortsätta bemyndiganden att förordna om antidumping- och utjämningstull samt särskild tullavgift.

1 Förslag till

Förordning om ändring i tulltaxan (1971: 920)

Härigenom förordnas, att tulltaxenr 15.07, 15.12 och 15.13 tulltaxan (1971: 920) skall ha nedan angivna lydelse.

Tulltaxenr	Varuslag	
15.07	Vegetabiliska fetter och feta oljor, råa, renade eller raffinerade:	
	A. linolja:	
	1. oblekt	fri
	2. blekt..... 100 kg	3:—
	B. krotonolja, oiticicaolja, ricinolja, tobaksfröolja och träolja	fri
	C. andra slag:	
	1. råa	10 %
	2. renade eller raffinerade	15 %
15.12	Animaliska och vegetabiliska oljor och fetter, som helt eller delvis hydrerats eller som gjorts fastare eller härdats genom andra processer, även raffinerade men ej vidare bearbetade	17 %
15.13	Margarin, konstister och annat berett ätbart fett	25 %

Denna förordning träder i kraft, såvitt avser tulltaxenr 15.07 C.1., den 1 juli 1975 och i övrigt den 1 juli 1973.

2 Förslag till

Förordning om fortsatt giltighet av förordningen (1969: 274) om anti-dumping- och utjämningsstull

Härigenom förordnas, att förordningen (1969: 274) om antidumping- och utjämningsstull skall äga fortsatt giltighet efter utgången av juni 1973.

3 Förslag till

Förordning om fortsatt giltighet av förordningen (1969: 276) om särskild tullavgift i vissa fall

Härigenom förordnas, att förordningen (1969: 276) om särskild tullavgift i vissa fall skall äga fortsatt giltighet efter utgången av juni 1973.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 6 april 1973.

Närvarande: ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *tull på vissa fettvaror, m. m.*, och anför.

Inledning

I en till finansdepartementet inkommen skrivelse dagtecknad den 28 september 1972 har företrädare för den samlade svenska fettvaruindustrin hemställt om införande av tull på margarin och vissa råvaror och halvfabrikat inom fettvaruindustrins intresseområde. Skrivelsen har remissbehandlats och yttranden har avgetts av generaltullstyrelsen, statens jordbruksnämnd och kommerskollegium. Till jordbruksnämndens yttrande har fogats yttrande från jordbruksnämndens konsumentdelegation. Till kommerskollegiets yttrande har fogats yttranden från Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor och Sveriges grossistförbund.

De sakkunniga som tillkallats med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att göra en översyn av viss tullagstiftning m. m., har i särskild skrivelse framhållit att nuvarande bestämmelser om antidumping- och utjämningstull samt särskild tullavgift upphör att gälla vid utgången av juni 1973. Med anledning härav har de föreslagit att dessa bestämmelser ges fortsatt giltighet för tiden efter den 30 juni 1973. Förslaget har remissbehandlats och yttranden har avgetts av generaltullstyrelsen och kommerskollegium.

Fettvaruindustrins gränsskydd

Produktions- och marknadsförhållanden

Fettvaruindustrin utvinner och bearbetar vegetabiliska och animaliska, främst marina, fetter och oljor på grundval av såväl svenska som importerade råvaror. Slutprodukten är margarin, som i Sverige tillverkas av sex företag. Tre av dessa svarar för inemot 90 % av den svenska margarinkonsumtionen, som uppgår till 140 000 ton per år.

Endast ett företag, AB Karlshamns oljefabriker i Karlshamn, har produktion i alla de bearbetningsled som föregår själva margarintillverkningen, nämligen extraktion eller pressning av råolja ur oljeväxtfrön, raffinering samt härdning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter. Extraktionen sker genom Svensk oljeextraktion AB, EXAB, i Karlshamn som ägs gemensamt av margarinfabrikerna. Raffinering utförs av ytterligare två företag, AB Liva fabriker i Lidingö och AB Pellerin/Zenith i Helsingborg, medan de övriga tillverkar margarin enbart av inköpta råvaror.

Några av de nämnda företagen har andra produkter — vid sidan om olja, fetter och margarin — på sitt tillverkningsprogram. En viss utbyggnad sker f. n. av industrin inom olika tillverkningsled.

Inom olje- och margarinbranschen sysselsätts omkring 1 800 personer, varav omkring 800 i Karlshamn. Produktionsvärdet uppgick år 1971 till i det närmaste 700 milj. kr.

På råvarusidan finns ett nära samarbete mellan margarinindustrin och jordbruket. Margarinindustrin köper sålunda genom EXAB årligen mer än 100 000 ton av den svenska oljeväxtskörden (huvudsakligen raps för oljeutvinning). Industrin köper vidare betydande mängder skummjolk och smörolja.

Av råa oljor framställs inom landet endast raps- och kokosolja samt mindre kvantiteter andra vegetabiliska oljor. Den sammanlagda kvantiteten inom landet utvunnen råolja uppgick år 1971 till 75 000 ton med ett värde av 125 milj. kr. Av rapsoljan användes för inhemsk förbrukning 12 000 ton, medan 32 000 ton exporterades i rå eller raffinerad form, främst till öst- och u-länder. Kokosoljan användes däremot nästan uteslutande för tillverkning av margarin inom landet. Importen av rå vegetabilisk olja uppgick samma år till 70 000 ton, varav något mer än hälften utgjordes av sojabönlolja, främst från Danmark. Därutöver importerades bomullsfröolja, främst från USA, samt mindre mängder jordnötsolja, solrosolja och palmolja, bl. a. från u-länderna. Av rå marina oljor importerades 35 000 ton, främst från USA.

Under de senaste åren har, bl. a. av näringsfysiologiska skäl, allt mindre kvantiteter rapsolja använts för margarintillverkning. I det svenska margarinet har rapsoljan i stor utsträckning ersatts av sojabön-

olja. Kokosolja har inte heller kunnat konkurrera med sojabönlja då det gällt att ersätta rapsoljan i det svensktillverkade margarinet.

Av en total svensk förbrukning om 95 000 ton raffinerad vegetabilisk olja per år är huvuddelen av svensk produktion. Importen omfattade år 1971 5 300 ton, bl. a. sojabönlja från Danmark, samt kokosolja från Norge. Den importerade oljan levererades till margarinfabriker samt till annan livsmedelsindustri och teknisk industri. Härutöver torde en viss andel ha sålts direkt i detaljhandeln som matolja.

År 1971 exporterades inemot 15 000 ton raffinerad rapsolja, bl. a. till Chile.

Produktionen av härdade produkter uppgick år 1971 till 61 000 ton, varav 26 000 ton vegetabiliska produkter. Importen uppgick till 6 500 ton och omfattade bl. a. 2 500 ton marina produkter från Norge. Exporten av härdade marina produkter, som uppgick till 12 400 ton år 1971, har ökat med ca 4 000 ton mellan åren 1968 och 1971. Ökningen har avsett Danmark och Norge men även vissa östländer. Exporten av härdat vegetabiliskt fett har däremot minskat från 4 000 till 2 000 ton mellan åren 1968 och 1971. Minskningen avser helt exporten till Danmark.

Den totala svenska konsumtionen av margarin var år 1971 som nämnts inemot 140 000 ton med ett värde av 425 milj. kr. Av denna kvantitet föll på enskilda hushåll drygt 105 000 ton, på bagerier ca 23 000 ton samt på storhushåll ca 12 000 ton. Importen uppgick år 1969 till 5 000 ton men hade två år senare stigit till 8 000 ton och under år 1972 till närmare 9 000 ton med ett värde av över 20 milj. kr. Praktiskt taget all import kom från Norge.

Fettvaruindustrins produkter omfattas av jordbruksregleringen och beläggs med s. k. generell fettvaruavgift om f. n. 152 kr. per 100 kg, såväl vid framställning inom landet som vid import. Marina oljor behandlas dock som industrivaror i handeln mellan länderna inom Europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA. Fettvaruavgiften har till huvudsakligt syfte att finansiera omhändertagandet av svenskt oljeväxtfrö. För pressning, extraktion, raffinering, härdning och fraktionering av oljor och fetter föreligger inte något tullskydd i Sverige. Vid import av margarin från alla länder uttas s. k. särskild fettvaruavgift om 14 öre per kg som dels motsvarar ett tullskydd för margarintillverkningen, dels avses utgöra kompensation för industrins åtagande att köpa svenskodlat rapsfrö. Skyddet för margarintillverkningen motsvarar knappt 5 % av varans värde.

Enligt förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område kan den som yrkesmässigt tillverkar margarin åläggas att vid tillverkningen använda viss mängd fettämne som framställs av svenskt oljeväxtfrö. Denna föreskrift om inblandning av

svensk rapsolja vid margarintillverkningen har emellertid inte utnyttjats sedan författningens tillkomst. I stället gäller f. n. ett avtal mellan å ena sidan regleringsföreningen på oljeväxtområdet — Sveriges oljeväxtintressenter förening upa — och å andra sidan den svenska margarinindustrin, representerad av EXAB enligt vilket den senare parten åtar sig att köpa viss mängd svenskt rapsfrö. Den kvantitet frö som skall övertas bestäms i förhållande till storleken av den svenska margarinproduktionen. Avtalet kan sägas upp från industrins sida om margarinimporten skulle överstiga en kvantitet motsvarande 1 500 ton per halvår. Importen har de senaste åren väsentligt överstigit denna nivå.

Den svenska skörden av oljeväxtfrö har sedan år 1967 uppgått till mellan 170 000 och 235 000 ton per år. Härav har i enlighet med avtalet mellan 105 000 och 120 000 ton per år övertagits av den svenska margarinindustrin.

Varken tullfriheten för fettvaruindustrins produkter eller den särskilda fettvaruavgiften för margarin har gjorts till föremål för några åtaganden inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet, GATT. Bortsett från marina oljor omfattas dessa varor inte heller av åtaganden inom EFTA.

De aktuella varorna inom fettvarusektorn har även lämnats utanför Sveriges avtal med Europeiska gemenskapen, EG. Detta innebär bl. a. att några särskilda bindningar med avseende på gränsskyddet inte föreligger i förhållande till EG.

I flertalet europeiska länder har fettvaruindustrins produkter ett förhållandevis högt gränsskydd. I EG är tullarna 10, 15 och 17 % av värdet för råa, raffinerade och härdade vegetabiliska oljor och fetter. Råa och raffinerade marina oljor är tullfria, medan härdade sådana oljor har en tull om 17 %. För margarin är tullen 25 %. Utöver tullen kan i EG i vissa fall tas ut särskild kompensationsavgift, nämligen om varorna importeras från tredje land i sådana kvantiteter och på sådana villkor att importen åstadkommer eller hotar att åstadkomma allvarlig skada för producenterna inom marknaden.

I Norge utgår tull på vegetabiliska oljor och fetter med 16 norska öre per kg. Rå och raffinerad palmolja är dock tullfri. För marina oljor och fetter gäller tullfrihet mot EFTA-länderna medan en tull om 6 % tas ut för härdade produkter vid import från andra länder. För margarin gäller en tull om 60 norska öre per kg. Härutöver subventioneras i Norge producerat margarin som konsumeras inom landet med samma belopp. Preferensen gentemot importerat margarin uppgår sålunda i realiteten till 1: 20 norska kr. per kg.

För svensk export till Danmark innebär Danmarks anslutning till EG tullhöjningar för råa, raffinerade och härdade produkter. Från svensk synpunkt allvarligast är införande av tull om 17 % för härdade marina oljor, som hittills varit tullfria inom ramen för EFTA. Tullhöj-

ningarna kommer att ske i etapper fram till år 1977 med en början den 1 januari 1974. Även för margarin inträffar en tullhöjning från nuvarande 18 % till 25 % år 1977.

I Storbritannien är härdade marina oljor och fetter f. n. tullfria gentemot EFTA-länderna. Successivt införs även här EG:s tull om 17 %. Även härdade vegetabiliska oljor drabbas av tullhöjningar om mellan 2 och 7 procentenheter. Tullen för margarin, som f. n. utgör 10 %, höjs successivt till 25 % år 1977.

Fettvaruindustrins framställning

Framställningen om tullskydd för produkter inom fettvaruområdet har som bakgrund de förändrade produktions- och konkurrensförhållanden som väntas uppkomma genom utvidgningen av EG.

Industrins talesmän framförde inför Sveriges förhandlingar med EG ett starkt önskemål att uppnå frihandel med produkter inom dess intresseområde. Det förhållandet att fettvarorna lämnats utanför frihandelsavtalet med EG medför enligt industrins uppfattning allvarliga konsekvenser för svensk fettvaruindustri. Samtliga europeiska länder tillämpar högt manufaktureringsskydd för fettvaror och de kan, anser man, under dessa förhållanden placera sin överskottsproduktion på den svenska tullfria marknaden utan att behöva befara motåtgärder från den svenska industrins sida. Utebliven export i kombination med stark importkonkurrens skulle innebära ett hot mot den svenska fettvaruindustrins existens. Nedläggningar kan bli aktuella, varvid fabriker i Karlshamn drabbas först och hårdast. Även industrin i övrigt bedöms få stora svårigheter.

Många skäl anses tala för att den inhemska fettvaruindustrin bevaras intakt. Man nämner i detta sammanhang neutralitetspolitiken samt försörjningsberedskapen inför en eventuell avspärrning. Förädlingsindustrin har också stor betydelse för att trygga jordbrukets avsättning av oljeväxtfrö, smörolja och skummjolk. En nedläggning av fettvaruindustrin skulle troligen leda till höjda importpriser, kapitalförstöring i stor skala och sysselsättningssvårigheter för de 1 800 personer som arbetar inom industrin. Förutsättning för export av fettvaror bedöms inte föreligga varken till EG eller med få undantag till något annat land i Europa, då tullarna anses vara prohibitiva.

För att bevara svensk fettvaruindustri intakt föreslås i framställningen att ett tullskydd införs i Sverige för sådana produkter som vid import till EG belastas med tull. Tullen bör ligga på samma nivå som hos EG.

Man framhåller, att olje- och margarinindustrin genom ett sådant gränsskydd inte kommer att förbättra sina marginaler utan endast säkerställa avsättningen. För margarin bedöms kostnadshöjningarna komma att uppgå till högst några öre per kg.

Företagen har förklarat sig beredda att medverka i en kontroll — eventuellt utförd av statens pris- och kartellnämnd — att tullarna inte leder till prishöjningar i större utsträckning än vad som erfordras för att kompensera kostnadsökningar på importerade råvaror.

I skrivelsen framhålls, att ingen skillnad i behandling bör göras mellan varor från industriländer och u-länder. Industrin kan dock acceptera en preferens för u-länderna under förutsättning att samma preferens ges av övriga industriländer.

Fettvaruindustrin föreslår att, när gränsskyddet införs, förhandlingar tas upp med länderna inom EFTA om införande av ömsesidig frihandel på lika villkor för ifrågavarande produkter. Intet yrkande föreligger heller beträffande gränsskydd gentemot EFTA-länderna för de varor som inom EFTA behandlas som frihandelsvaror.

I skrivelsen berörs några speciella problem som sammanhänger med tullhöjningar inom fettvaruområdet. Industrin säger sig sålunda vara beredd att acceptera att återbetalning av erlagt tullbelopp beviljas i fråga om fettvaror för tekniskt bruk. För den fettförbrukande livsmedelsindustrin utanför margarinsektorn skulle enligt framställningen tullhöjningarna innebära något höjda priser på importerade råvaror. Detta förhållande bör dock inte enligt fettvaruindustrins företrädare medföra särskilda åtgärder till kompensation av kostnadshöjningarna.

Remissbehandlingen

Fettvaruindustrins önskemål om åtgärder för att säkerställa en fortsatt fettvaruproduktion i Sverige stöds av remissinstanserna.

Kommerskollegium framhåller i sitt yttrande att den svenska industrin internationellt sett är konkurrenskraftig och ligger väl framme då det gäller produktutvecklingen. Danmarks och Storbritanniens EG-anslutning innebär försämrade avsättningsvillkor för svenska fettvaror och den nuvarande exporten till dessa länder av främst härdade marina oljor till ett värde av mer än 10 milj. kr. per år befaras helt försvinna. Genom att Norge ställts utanför EG kan trycket mot Sverige komma att öka framför allt i fråga om margarin. De förändringar i marknadsbilden som dessa förhållanden innebär är enligt kollegiets mening till betydande nackdel för den svenska fettvaruindustrin. Industrins känslighet för konkurrensstörningar genom lågprisimport bedöms öka och därmed också risken för inbrytningar på den svenska marknaden. Kollegiet framhåller vidare fettvaruindustrins betydelse för jordbrukets del. Från försörjningssynpunkt anses det nödvändigt att den inhemska fettvaruindustrin inte tillåts försvinna eller få en med hänsyn till försörjningen i en kristid otillräcklig omfattning.

Kemikontoret hoppas för sin del att fettvarorna i en framtid kan tas med i frihandeln med EG. I avvaktan på en sådan lösning bör

dock det svenska gränsskyddet för fettvaror omprövas för att inte den kapitalintensiva framställningen av råa, raffinerade och härdade oljor samt margarin skall falla bort som en följd av ojäma konkurrensförhållanden. *Industriförbundet* instämmer i kemikontorets synpunkter.

Jordbruksnämnden framhåller att det särskilt är farhågorna för en marknadsstörande import från västeuropeiska länder med högt gränsskydd som legat till grund för fettvaruindustrins framställning. Nämnden betraktar för sin del industrins problem med utgångspunkt i dens betydelse för jordbruksnäringen och livsmedelsberedskapen. Enligt nämndens uppfattning är det nödvändigt att det inom landet finns en tekniskt högstående fettvaruindustri, som dels kan ta hand om huvuddelen av den svenska oljeväxtskörden, dels tillgodose behovet av fett för livsmedelsanvändning vid en avspärning. Det rapsmjöl som erhålls som biprodukt vid oljecutvinningen har betydelse för foderförsörjningen. Fettvaruindustrins bevarande är en förutsättning för att oljeväxtodlingen skall kunna bibehållas på nuvarande nivå. Om denna minskas anser nämnden att balansen i vår växtodling skulle försämrats. Nämnden finner det av dessa skäl rimligt att fettvaruindustrin tillförsäkras ett effektivt skydd mot sådana marknadsstörningar som utgör ett allvarligt hot mot dess fortbestånd som väl fungerande industrigen.

När det gäller att finna den lämpligaste formen för åtgärder till skydd för fettvaruindustrin anförs olika synpunkter. *Kommerskollegium* framhåller, att då betydande nackdelar kan vara förenade med sådana åtgärder, det blir särskilt angeläget att tillse att större ingrepp inte görs än vad som är oundgängligen nödvändigt i det aktuella läget. Ett ökat gränsskydd aktualiserar omedelbart frågor som sammanhänger med våra handelspolitiska åtaganden bl. a. i förhållande till EG, EFTA och u-länderna. Ett införande av tull står inte heller i överensstämmelse med politiken i GATT. Tullhöjningarna för oljor skulle medföra nackdelar främst för Danmark men också för de övriga nordiska länderna samt för u-länderna, som visat ökande intresse för export av sådana produkter. En tull på margarin skulle främst drabba Norge. Tullhöjningarna på halvfabrikat kan också medföra kostnadshöjningar inom industrin, vilka i sin tur kan få till resultat prisstegringar för bl. a. margarin. Råvarukostnaderna för annan livsmedelsindustri kan också påverkas genom de höjda fettvarutullarna och medföra ett behov av råvaruprisutjämning. De anförda synpunkterna utgör enligt kollegiets uppfattning starka skäl för att man i möjligaste mån borde söka undvika åtgärder vid gränsen till skydd för den svenska fettvaruindustrin. Kollegiet avvisar dock möjligheten av vissa andra åtgärder till skydd för industrin, såsom internt konkurrensstärkande stöd eller införande av kontingentering av importen.

Kollegiet pekar på att importen av raffinerade och härdade oljor och fetter samt margarin är liten i förhållande till den totala konsumtionen.

Industrin har hittills visat sig konkurrenskraftig. Kollegiet anser därför inte att det finns anledning överväga införande av tullskydd för den traditionella import som nu föreligger. Följderna av de förestående förändringarna av konkurrensbetingelserna bör avvaktas. Däremot bör förbättrade möjligheter skapas för ingripande med skyddsåtgärder vid en hastig ansvällning av importen. Kollegiet föreslår, att ett övervaknings-system inrättas i fråga om importen av oljor och fetter, samt att Kungl. Maj:t bemyndigas gripa in med tullar eller avgifter när detta behövs vid en hotande ansvällning av importen. För margarin föreslås att konsultationer omedelbart inleds med berörda leverantörsländer i syfte att få en lämplig ordning till stånd.

Jordbruksnämnden som också framhållit att ett införande av ett gränsskydd för fettprodukterna kan medföra handelspolitiska och kostnadmässiga komplikationer, förordar att det nödvändiga skyddet för industrin ges formen av en särskild avgift på importen av såväl oljor som margarin utöver den gencrella fettvaruavgiften, administrerad inom ramen för jordbruksregleringen. En sådan importavgift kan lättare än en tull anpassas så att den tillgodoser föreliggande skyddsbehov och snabbt ändras om förhållandena så kräver. Råvaruprisutjämning för den fettförbrukande livsmedelsindustrin och den tekniska industrin kan utan svårighet anordnas inom det redan etablerade systemet för sådan utjämning. I fråga om margarin är konkurrenssituationen besvärande till följd av den ökade importen från Norge. Enligt nämndens uppfattning gör denna situation ett höjt gränsskydd nödvändigt. En möjlighet kan också vara införandet av ömsesidig frihandel på lika villkor förslagsvis inom ramen för EFTA.

De av jordbruksnämnden förordade åtgärderna får stöd av nämndens *konsumentdelegation*. Delegationen anser vidare på principiella grunder att den framtida prisutvecklingen sedan ett gränsskydd uppbyggt måste övervakas av lämplig myndighet. Även *kemikontoret* förordar att gränsskyddet för fettvaruindustrin utformas såsom rörliga avgifter. Kemikontoret understryker betydelsen av att införandet av gränsskydd inte får medföra kostnadshöjningar för den fettförbrukande livsmedelsindustrin. Särskilt bör s. k. tekniskt fett befrias från införselavgifter.

Generaltullstyrelsen har i sitt yttrande framhållit att tull- eller avgiftssystem av de slag som föreslagits inte erbjuder tulltekniska problem.

Jordbruksnämnden har förordat att importen från u-länderna undantas från ett eventuellt gränsskydd. *Kommerskollegium* har framhållit de nackdelar tullhöjningar skulle medföra för u-länderna. När åtgärder övervägs bör dessas verkan gentemot u-länderna anpassas med hänsyn till det då aktuella läget.

Antidumpingtull och särskild tullavgift

Tidsbegränsade bemyndiganden för Kungl. Maj:t att ta ut antidumping- och utjämningstullar samt särskild tullavgift har funnits sedan länge. Nuvarande bemyndiganden finns intagna i förordningen (1969: 274) om antidumping- och utjämningstull och förordningen (1969: 276) om särskild tullavgift i vissa fall. F.n. uttas inte några tullar med stöd av nämnda förordningar.

1972 års tullagstiftningssakkunniga kommer senare under år 1973 att framlägga förslag till materiella bestämmelser på tullagstiftningens område, omfattande bl. a. ovannämnda bemyndiganden. Då förslaget emellertid inte kan sättas i kraft förrän den 1 januari 1974, när den nya tullagen beräknas träda i kraft (se prop. 1972: 110, SkU 1972: 61, rskr 1972: 296), föreslår de sakkunniga att bemyndigandena ges fortsatt giltighet t. v.

De båda remissinstanserna, generaltullstyrelsen och kommerskollegium, har inte haft något att erinra mot den föreslagna förlängningen. Kommerskollegium påpekar bl. a. att det alltjämt föreligger behov av bemyndiganden av ifrågavarande slag för att möjliggöra ett snabbt ingripande i särskilda situationer.

Departementschefen

Handeln med fettvaruindustrins produkter liksom med andra livsmedelsprodukter diskuterades ingående vid våra förhandlingar med EG. Det visade sig dock inte möjligt att få det svenska önskemålet om frihandel för fettvarorna tillgodosett. Genom EFTA-ländernas olika uppgörelser med EG inträder nu i stället försämrade marknadsförutsättningar för den svenska fettvaruindustrin. En viktig förändring är, att exporten av härdade fetter till Danmark och Storbritannien befaras bli försvårad eller helt upphöra när dessa länder inför EG-tullarna. Samtidigt väntas ökad import både av oljor och fetter och av margarin från flera olika länder med produktionskapacitet som överstiger det egna behovet. Samtliga dessa länder har högt tullskydd för sin fettvaruindustri. Även andra former av produktionsstöd förekommer. I Sverige har fettvaruindustrin emellertid, bortsett från den låga importavgiften på margarin, inte något skydd eller stöd för sin produktion.

Mot bakgrunden av det försämrade konkurrensläget framförde den svenska fettvaruindustrin i slutet av förra året önskemål om höjt gränsskydd i Sverige för fettvaror, inkl. margarin. När EG-avtalet framlades för riksdagens godkännande (prop. 1972: 135) framhöll chefen för handelsdepartementet att denna fråga skulle beredas i särskild ordning efter närmare utredning. Denna utredning har nu verkställts.

Vid remissbehandlingen av fettvaruindustrins framställning har enighet rått om betydelsen av denna industris fortbestånd. Man har sålunda bl. a. framhållit att industrin som avnämare av oljeväxtskörden är av stor vikt för jordbruksnäringen. En svensk fettvaruindustri av tillräcklig kapacitet bedöms också vara nödvändig för livsmedelsförsörjningen i en avspärrningssituation. Sysselsättningssynpunkter har även framförts i sammanhanget. Det råder vidare enighet om att den svenska fettvaruindustrin visserligen är fullt effektiv och konkurrenskraftig men att de försämrade marknadsförhållandena i olika hänseenden kan äventyra dess utveckling. Remissinstanserna har mot denna bakgrund förordat, att åtgärder vidtas till industrins skydd. Åtgärderna föreslås få omfatta importen av de i detta sammanhang viktigaste produkterna, råa och bearbetade vegetabiliska oljor, härdade fetter och oljor samt margarin. Där emot anses några förändringar i importvillkoren för råa och raffinerade animaliska fetter och oljor, huvudsakligen marina produkter, inte böra komma i fråga.

Jag delar remissinstansernas syn på fettvaruindustrins allmänna betydelse. Den nya marknadssituationen gör det också, enligt min mening, nödvändigt att nu vidta åtgärder till skydd för denna industri och ge den konkurrensförutsättningar som är mer likvärdiga med förhållandena i andra länder.

När det gäller utformningen av åtgärderna har i viss mån delade meningar framförts. För egen del har jag kommit till den uppfattningen att fettvaruindustrin i det marknadsläge som nu inträtt bör beredas skydd genom tullar. Åtgärder inom ramen för jordbruksregleringen bör där emot endast komma i fråga när det gäller att direkt tillgodose jordbrukspolitikens syften. Jag finner mig sålunda i princip kunna godta industrins förslag att denna i Sverige bereds ett tullskydd som i stort sett motsvarar det som gäller inom EG. Industrins företrädare har framhållit, att effekten av sådana tullar beträffande pris- och kostnadsutvecklingen för fettvarorna bedömts bli förhållandevis obetydlig. Största uppmärksamhet får dock ägnas åt den fortsatta prisutvecklingen på varuområdet.

Mot bakgrunden av vad jag nu sagt förordar jag att tull införs i tulltaxan (1971: 920) med 10 % för råa vegetabiliska fetter och oljor av de slag som vanligen används för livsmedelsframställning, 15 % för renade och raffinerade fetter och oljor av sådant slag, 17 % för härdade oljor och fetter samt 25 % för margarin m. m. Däremot bör tull inte komma i fråga för råa och raffinerade marina oljor. Införandet av tull bör inte heller påverka våra EFTA-åtaganden om frihandel för härdade marina oljor och fetter. När tull utgår bör de s. k. särskilda fettvaravgifterna inom fettvaruområdet inte tas ut.

Industrins företrädare har för sin del föreslagit att alla fettvaror görs till föremål för frihandel inom EFTA om i övrigt lika villkor för han-

deln kan uppnås. Kontakter med de från vår synpunkt viktigaste länderna har emellertid visat att förutsättningar för en sådan frihandel inte föreligger. Importen av margarin, som under senare år uppgått till 5 000—9 000 ton, främst från Norge, bör emellertid som bl. a. kommerskollegium framhållit även i framtiden få äga rum på nuvarande villkor i en omfattning som i huvudsak motsvarar vad som under senare år ägt rum. Jag förordar därför efter samråd med chefen för handelsdepartementet, att Kungl. Maj:ts bemyndigas vidta lämpliga åtgärder härför i form av kontingentering eller på annat sätt. Med hänsyn till åtagandena inom EFTA bör bemyndigandet få avse importen även från övriga EFTA-länder.

U-ländernas produkter kan enklast undantas från tull genom att fettvarorna tas in i det system med tullpreferenser i form av tullfrihet för u-landsvaror, som infördes förra året. Jag vill i detta sammanhang understryka, att sådan tullfrihet medges under villkor att tullen kan återinföras eller andra lämpliga åtgärder vidtas så snart importen orsakar eller hotar att orsaka marknadsstörning (se prop. 1971: 93). Särskild övervakning bör dock ske av importen från dessa länder, varvid inte endast volymen utan även prisnivån bör följas. En förteckning över de varor för vilka tullfrihet vid import från u-länderna bör medges har sammanställts inom finansdepartementet och torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Fettvaror av olika bearbetningsgrad används som råvaror eller insatsvaror på flera håll inom livsmedelsindustrin och den tekniska industrin. Kemikontoret har för sin del framhållit, att skyddsåtgärderna i fråga om fettvaror inte bör ges sådan utformning att kostnaderna inom industrin i övrigt påverkas. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet vill jag förordna, att kompensation för den kostnadsfördyring tullskyddet för fettvaror kan tänkas medföra, får ges nämnda industrier inom ramen för råvaruprisutjämnningen.

Jag förordar att de författningsändringar som här föreslagits får träda i kraft den 1 juli 1973. Beträffande råa vegetabiliska fetter och feta oljor kan införandet av tull dock anstå till den 1 juli 1975.

Kungl. Maj:ts bemyndiganden att förordna om antidumping- och utjämnings tull samt särskild tullavgift upphör med utgången av juni månad 1973. 1972 års tullagstiftningssakkunniga kommer att lägga fram förslag till ny lagstiftning på bl. a. dessa områden att gälla fr. o. m. den 1 januari 1974. I avvaktan på att så sker förordar jag att de nuvarande bestämmelserna ges fortsatt giltighet.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. förordning om ändring i tulltaxan (1971: 920),
2. förordning om fortsatt giltighet av förordningen (1969: 274) om antidumping- och utjämningstull,
3. förordning om fortsatt giltighet av förordningen (1969: 276) om särskild tullavgift i vissa fall,
dels godkänna vad jag tidigare anført i fråga om
4. råvaruprisutjämning för livsmedelsindustrin och den tekniska industrin,
5. tullfrihet vid import från u-länderna,
6. importen av margarin från EFTA-länderna.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

*Bilaga***Tillägg till förteckning över preferensberättigade varor hänförliga till 1—24 kap. tulltaxan (1971: 920)**

Tulltaxenr	Varuslag
15.07 A.2, C.1 och C.2	Vegetabiliska fetter och feta oljor, råa, renade eller raffinerade: samtliga tullbelagda varuslag
15.12	Animaliska och vegetabiliska oljor och fetter, som helt eller delvis hydrerats eller som gjorts fastare eller härdats genom andra processer, även raffinerade men ej vidare bearbetade
15.13	Margarin, konstister och annat berett ätbart fett